

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

הרב יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

העלון השבועי חג השבועות ופרשת נשא תשפ"ו

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

'חתן וכלה' - תורה ושכינה'

אכן, בכדי להשתמש בסגולה זו לזכות בקניין התורה אין הכרח לחפש חתן וכלה תדיר בערי יהודה ובחוצות ירושלים – אלא האפשרות יכולה להיות מצויה תחת יד האדם. וכיצד?

נקדים מעשה: מסופר על יהודי אחד שיצא בבוקר לתפילה שחרית בבית הכנסת השכונתי. לאחר התפילה הוא מיהר להגיע לפגישה חשובה ונעצר רק 'להקפיץ' את שקית הטלית ותפילין לביתו ולצאת מיד לדרכו.

כשהתקרב אל הבית הבחין באחת השכונות הנסחבת לבנין עם סלים עמוסים ושקיות כבדות מהקנייה שערכה זה עתה במכולת השכונתית ובקושי מושרת את רגליה פסיעה אחר פסיעה עם כל המשא הכבד הזה.

חשב האיש לעצמו הרי בין כך עולה אני כעת במדרגות הבנין למה שלא אזכה במצוה הגדולה של גמילות חסדים ואעלה עימי כמה שקיות כבדות כדי להקל מעט מן הנטל הכבד.

אולם, משיגיש להציע את עזרתו ולבקש כמה שקיות להעלותם למעלה התברר לו שהיתה זו אשתו שלו שטרחת ויגעה לצאת לערוך את הקניה הזו עבורו ועבור בני ביתו, משראה כך פנה אליה ברוב חשיבות ואמר: 'חנה, בוקר טוב, איזה יופי שאת פה, הנה את בין כך עולה הביתה קחי נא עימך גם את שקית הטלית ותפילין שלי...' כך הגיח לה זאת באחד הסלים וחיש אין רץ לדרכו!

בעניינו אנו מדברים על לשמח חתן וכלה – שמחה זו הינה קל וחומר כאשר אדם ישמח את אשתו שלו, שמחה זו שאדם משמח חתן וכלה אינה רק כאשר אדם משמח חתן וכלה זרים, כאשר גורם שביניהם תשרה שכינה, אלא גם כאשר משמח את כלתו שלו – את אשתו ובבתו שלו תשרה השכינה.

זהו שאמר ר"ע: 'ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה' – על ידי שאדם אוהב את זולתו יכול לזכות לתורה הקדושה ומי הוא 'הרעך' הזה אשר מצווה לאוהבו – הרי מצינו שזו אשתו של אדם כדברי הגמרא: אמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמו יראה בה דבר מגונה ותתנגה עליו, ורחמנא אמר: 'ואהבת לרעך כמוך'. (קידושין מא.) הרי שחז"ל השתמשו בפסוק זה גם – ובעיקר – לאשתו של אדם.

וכבר נתנו רמז בדבר: בגימ' 'ואהבת' (414) לרעך (320) – 'זו' (13) אשתך (721) סגולה זו של חיי שלום בית סגולה לקנין התורה בהקשר לחג השבועות נמצאה בדברי החיד"א בספרו 'חומת אנך' (רות פרק ג אות כא) על מגילת רות.

נאמר בפסוק: 'וַיֵּאכֶל בָּעֵץ וַיִּשָּׂא בָּעֵץ וַיִּשָּׂא בָּעֵץ וַיִּשָּׂא בָּעֵץ...' (רות ג, ז) וזה לשונו: אמרו רז"ל: 'שעסק בתורה וי"א שהיה מבקש אשה' – ואפשר ששניהם היו שעסק בתורה ועלה על לבו שהשרוי בלא אשה שריו בלא תורה ונמשך זה מזה. ובאשר כל עניני רות בהשגחה נפלאה ומעשה נסים, נודמן בפיה לומר לו: 'אנכי רות אמתך' – כלומר 'אנכי' רמז לתורה שבכתב דכתוב בלוחות 'אנכי' ה' אלוהיך. 'רות' – הוא 'תור' שהוא רמז לתורה שבכ"פ. 'אמתך' – הייה סיוע לעסק התורה עם אמתך. 'ופרשת כנפך' – לשון נשואין ואהני לך לתורה. השיב לה בועז: 'ברוכה את לה' בתי הטבת חסדך'. כי כל מעייניך בתורה ומצות... ע"כ.

נוכה לחיים של שלום טובה וברכה ויהיה חלקנו בתורה הקדושה, אמן!

נמצאים אנו ערב מתן תורה וכל אחד מבקש סגולה לשיהיה חלקן בתורה הקדושה. אכן, בגמרא ברכות נמצאת סגולה מיוחדת המבטיחה זכות לקבלת התורה.

וז"ל: 'ואמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו – עובר בחמשה קולות, שנאמר: קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלל קול אומרים הדור את ה' צבאות. ואם משמחו מה שרשו? – אמר רבי יהושע בן לוי: זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות, שנאמר: ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקל שופר וגו' ויהי קול השפר וגו' והאלהים יענו בקול' ע"כ. (ברכות ו, ב) הרי לנו כי המשמח חתן וכלה זוכה לתורה הקדושה.

וכאן, ראוי להתבונן מה הקשר בין מעשה שמחת חתן וכלה לבין זכיה בתורה הקדושה, היה ראוי לומר כל המשמח חתן וכלה זוכה לשלום בית, וזכה לבטל יסוריין מעליו... אבל מדוע זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות היכן רמוזה המידה כנגד מידה?

ונראה כי אכן, יש בשכר זה מידה כנגד מידה. כיצד? כידוע, הקב"ה בא עם בני ישראל בברית נישואין, שנאמר: 'וַאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים: וְאֲרֻשְׁתִּיךָ לִי בְּאֱמוּנָה וְנִדְעָתְךָ אֶת ה'.' (הושע ב, כא – כב) וכן אומר: 'צִיאִינָה וְרֵאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמִלֵּךְ שְׁלָמָה שְׁעָתָהּ לֹא אִמּוֹ בָּיִתם הִתְנַתּוּ וּבָיִתם שִׁמְחָת לָבוֹ' (שיר השירים ג, יא) ובמשנה: 'ביום חתונתו – זו מתן תורה. וביום שמחת לבו – זה בנין בית המקדש שייבנה במהרה בימינו אמן: (תענית ד, ח).

הרי לנו כי מתן תורה היה מעמד ברית נישואין עם הקב"ה וכידוע נאמר בברית זו 'ויחרד כל העם אשר במחנה' – מחמת הקולות, וכן נאמר: 'נפשי יצאה בדברו...' הרי כי עת מתן תורה היה בעם ישראל רצון עז וגדול לידבק בקב"ה. אולם, יחד עם זאת הייתה יראה גדולה מכבוד ה' – ומי יודע אם יצליחו לעמוד בברית גדולה זו.

רגשות מעורבים אלו יכולים להיות מצויים תדיר בחתן וכלה. בכל אחד מבין השנים יש רצון גדול מאוד להקים בית נאמן ישראל, לחיות חיים של שלום וטובה וברכה בית שהשכינה תהיה שורה בו. אולם, יחד עם רצון עז זה להיות דבקים בטוב ובהצלחה מתעוררים ועולים ספיקות מחשבות וחששות לב החתן מרשרש ורוחש: 'מי יודע אם חלקי יריה עם 'מצא אישה מצא טוב' או לחילה עם 'מוצא אני מר ממות את האשה' ובלב הכלה: 'מי יודע אם חתני ינהג עמי בכבוד ובכבוד ראש או שמו ייהיה לי כאחשוורוש...'. על כן גם שניים אלו לצד השמחה שבליבם מקוננת בהם חוסר השלווה.

מעתה, כאשר בא יהודי ומשמח את החתן וכן את הכלה, מאיר להם פנים במילים טובות ויפות, בחוכמתו מנבא להם חיים טובים, אומר להם כמה עצות של השקפת חז"ל בחיי הנישואין: 'כאשר תתנהגו זה עם זה בכבוד וענווה, הרצון להצלחה יהיה בראש מעיינכם תרכשו את האהבה לחיי השלום, לתחושה של השכינה השרויה בנים כך תזכו לחיים טובים וממורכרים וכבר הרבה עשו ועלתה בידם...', הרי שיהודי זה במתק לשונו ממתק לבני הזוג את ברית הנישואין ובזכות מתקנותיו זו יזכו ששכינה תהיה שורה ביניהם.

אחר הדברים האלה, הקב"ה אינו נשאר חייב אלא מזכה אותו במידה כנגד מידה – כמו שאתה המתקת לחתן וכלה את ברית הנישואין שלהם כך ברית הנישואין בינך לבין הקב"ה תקבל טעם מתקנות. זאת כאשר יזכה לתורה הקדושה להבין ולהשכיל ולחדש בה חידושים, כך כאשר התורה תהיה נעימה וערבה לפיו, אזי תשרה שכינה עליו.

להקדשת העלון לברכה הצלחה
ורפואה ולעילוי נשמת יקיריכם
היכנסו לאתר כתר תורה ketertora.co.il
ולחצו על הלינק לתרומה. וכתבו בקשתכם

לשאלות בהלכה חייגו
02-5408030
משעות הבוקר ועד 12:00 בלילה

הרב אלון בן שבת

שאלה

אודות אמירת התיקון בליל שבועות, אם יש לומר קדיש רק אחר אמירת התנ"ך, או גם אחר אמירת תרי"ג מצוות, וכן אחר אמירת הזוהר, או שאין להרבות בקדישים?

תשובה

כתב השל"ה הקדוש (מסכת שבועות אות ה) החרדים לדבר ה' ישתדלו שיהיה מנין ביחד דאכל ביה עשרה שכינה שריא, וצריך ללמוד חלק מתורה נביאים כתובים, ששה סדרים, ספר יצירה, זוהר, תרי"ג מצוות, וע"ש שהרחיב בסדר אמירת התיקון.

וכתב שם שצריך לומר בזה הלילה יג קדישין וכך הוא הסדר:

קדיש א בסיום התורה.

קדיש ב בסיום הנביאים.

קדיש ג בסיום הכתובים.

קדיש ד-ט בסיום כל סדר וסדר משה סדרי משנה.

קדיש י בסיום ספר יצירה. (משנה ראשונה ואחרונה)

קדיש יא בסיום הזוהר.

קדיש יב בסיום תריג מצוות.

קדיש יג בסיום שיר השירים. ע"ש.

אולם בספר מועד לכל חי חודש סיון סימן ח אות כב כתב על השל"ה דהפריז על המדה, לפי מש"כ בתקנות סוף ספר חנוך אלהים והחמדת ימים פרק ג משבועות אות סח דלא טוב להרבות בקדישים,

אלא דיש אופן להשלים י"ג קדישים בזה הסדר, דהיינו בערבית ארבעה קדישים, ועל תנ"ך הרי חמשה, ועל אדרא רבה הרי ששה, ועל תיקון חצות הרי שבעה, ועל תהילים הרי שמונה, ויאמרו על הגמרא קדיש בפני עצמו, ועל שני מדרשים שני קדישים, ועל פרק מוסר עוד קדיש, ועל הבקשות והתפילה לתיקון כרת עוד קדיש, הרי יג. ע"כ.

(ומה שכתב "ועל תיקון חצות הרי שבעה" יש להעיר שבלייל יום טוב אין לומר אפילו תיקון לאה, וכן העיר בחזון עובדיה יום טוב עמוד שיא סוף הערה כב)

ומה שהביא מהחמדת ימים ראיתי להביא כאן דבריו וז"ל: אכן ראוי ליראי ה' וחושבי שמו שלא להרבות

המשך בעמ' 3

הלכה למעשה
הרב יגאל אלון

נושא: השקעות פיננסיות בטוחות

שאלה: לצערנו הרב היום אנשים רוצים כסף קל ומתפתים לבצע השקעות שנראות במבט ראשון כמבטיחות תשואה גבוהה. ברבים מהמקרים אותם משקיעים נופלים בעסקאות כאלו, יצוין שדבר זה קורה בכל מגזר ללא כל קשר להשכלתו, ואם זה קורה בציבור הכללי, ק"ו בן בנו של ק"ו שאצל אברכים תמימים שחושבים שאם הם יכולים לנתח סוגיה טוב או לכתוב חבורה יפה, אז אין להם ספק שודאי יצליחו בהשקעות. והדברים לא כך, אני מכיר מספר אברכים שלוקחים הלוואות בכדי להשקיע בעסקאות כאלו ואחרות ולמרבה הצער על אף האזהרות והנורות האדומות שמהבהבות הם נופלים לתוך בוך כלכלי. להלן אביא סיפור שהיה ואספר אותו ככתבו וכלשונו. "אני אברך כולל, ויש לי סכום כסף מסוים, שחסכתי בעמל רב. לאחרונה פנה אלי אחד והציע לי להשקיע את הכסף בעסקה מסוימת, אך בטבעי אני חושש מהשקעות, ומפחד לאבד את כספי, ולכן סרבת. כאשר שמע הלה שהסיבה היא מפני שאני מפחד להפסיד את הכסף, אמר לי שהוא מוכן להיות ערב על ההשקעה, ואם הכסף יופסד – הוא ישלם לי מכיסו. האם התחייבות כזו מועילה?"

תשובה: אם אותו אברך רוצה להיות בטוח שגם אם הוא משקיע כספו יהיה בטוח, עליו לבקש ממי שהציע לו את ההשקעה ורוצה להיות גם ערב שיתחייב לו בשטר באופן המועיל.

נימוקים: כידוע, ערב משתעבד בדיבור בעלמא, מטעם שזה שהמלווה נתן את ההלוואה והוציא ממון על פיו, נחשב כקנין להתחייבות (ב"ב קעג:). ולכאורה גם כאן, המשקיע הוציא ממון על פי של זה, והלה נעשה ערב. ואף שאינו מתחייב בבירור, אלא רק על הצד שהכסף יופסד, הלא כל ערב מתחייב רק על הצד שהלווה לא ישלם. אמנם יש צד גדול לומר שבמקרה זה לא תחול ההתחייבות מדין ערב, וכפי שיבואר להלן.

נחלקו הראשונים בדינו של אדם שקנה קרקע ממוכר, ואדם שלישי קיבל על עצמו אחריות, כלומר שאם יוציא את הקרקע מיד הקונה בדיון (כגון לבעל חוב, או יתברר שהיא גזולה), אזי הוא ישלם לקונה. דעת הרמב"ם שהתחייבות זו לא חלה (וכן פסק השו"ע חו"מ סי' קלא סעי' ט), אך לראב"ד ההתחייבות חלה (וכן פסק הרמ"א שם). בביאור דעת הסוברים שהתחייבות לא חלה, כתב הסמ"ע (ס"ק יח, בשם הטור), שיסוד החיוב בכל ערב הוא מפני שהמלווה סמך עליו, והוציא ממון על נאמנותו, אך במקרה של קונה שדה, שיש אנשים הקונים שדה בלא אחריות (עביד איניש דזבין קרקע ליזמא, ב"מ יד.), הרי שאין הוכחה שהוציא את הממון על פיו של זה שקיבל על עצמו אחריות, ולכן אינו חייב כערב.

הסבר נוסף כתב בשו"ת בית אפרים (מרגליות, חו"מ סי' לד), שחיוב ערבות הוא רק אם מתחייב על חיוב ממון שחל עתה, כמו חיובו של הלווה, שמתחייב עתה לשלם למלווה. מה שאין כן במקבל על עצמו אחריות על קניית שדה, לא חל החיוב כלל עתה, ורק אם יטלו את השדה מיד הקונה יחול החיוב.

ולפי ביאורים אלו, גם במקרה שלנו לא יחול חיוב ערבות על אותו אחד שהתחייב לשלם, שהרי אנשים רבים משקיעים כספם גם בלא ערב, ואם כן אין הוכחה שעל אמונתו הוציא מעות (מנחת פתים - אריק, סי' קלא סעי' ט. ועי' קצוה"ח סי' קפג ס"ק ד, נתיה"מ ס"ק ב, ושו"ת אגרות משה חו"מ ח"א סי' מח), וכמו כן אין חיובו חל עתה, אלא רק באופן שהכסף יופסד. וישנם צדדים נוספים לומר שבמקרה זה אין חיוב ערבות. אגב אורחא יוער שהמהר"ל דיסקין (פסקים, אות רלב) הסתפק אם קניה נחשבת כ'הוצאת' ממון על פי ערב, שהרי הקונה לא נפסד, ובידו דבר השווה כנגד כספו. ועוד דנו האחרונים על פי שיטת הרשב"א והרא"ש (קידושין ח:) שהאומר לחבירו 'זרוק מנה לים' ואתחייב אני לך, פטור, משום שלא הגיעה הנאה ליד בן דעת, אם המתחייב כערב לחברו על הפסדים זה דומה ל'זרוק מנה לים'. ולכן, אם אותו אברך רוצה להיות בטוח שגם אם הוא משקיע כספו יהיה בטוח, עליו לבקש ממי שהציע לו את ההשקעה ורוצה להיות גם ערב שיתחייב לו בשטר באופן המועיל.

בברכה יגאל אלון ס"ט.

בקדישין בלימודן כי מגדולי הקדמונים ערערו על הדבר מאד ואמרו שכשם שטוב למעט בברכות שאין צריכות כן טוב למעט בקדישין, והן רבים עתה עמי הארץ הקלו בדבר ואינם מטים און לשמוע דברי חכמים ואומרים שנים או שלשה פסוקים ואומרים עליהם קדיש או בדברי אגדה כשהן לומדים הכל מענין אחד מרבים קדיש אחר קדיש אשר לא כדת ויד הגזברים היתה במעל על בצע כסף המתנדבים בעם האומרים הקדישין, ישתקע הדבר ולא תעשה כזאת להרבות קדישין על מגן ועושה אלה ידאג מן הפורענות, והנכון להאריך שיעור מה בלימוד אחד או שנים משני ענינים שונים ואז יאמרו בזאת המומעט לא החסיר. ע"כ

הרי דלא הקפיד במועד לכל חי אלא על מה שהשל"ה חילק את התנ"ך לג' חלקים ונתן קדיש בכל חלק, וכן על מה שחילק את הששה סדרי משנה ונתן קדיש בין כל חלק וחלק, ועל זה כתב דאין להרבות בקדישים דסוף סוף הכל ענין אחד הוא (והשל"ה סבר דשם תורה ושם נביאים ושם כתובים הם דברים נפרדים וכן בששה סדרים כל סדר הוא כפי עניינו של אותו הסדר) ועם כל זה מצא לנכון לומר יג קדישין ביג עניינים שונים, ולכן פשוט וברור דעל תרי"ג מצוות יש לומר קדיש כיון שהוא עניין בפני עצמו, ואין כאן חשש שמרבה בקדישין, שהרי גם החמדת ימים לא הקפיד אלא על אותם עמי הארץ שלומדים הכל מעניין אחד ובאמצע עוצרים לומר קדיש, מחמת רצון הגבאים שהוא על בצע כסף כלשונו.

ומכל מקום לא ראינו שמקפידים על אמירת יג קדישים ממש בליל שבועות, ועדיין פשוט הדבר שיש לומר קדיש אחר תרי"ג מצוות כשם שאומרים קדיש אחר אמירת התנ"ך, ומה שאינו מופיע בסידורים כיום, הוא מחמת שרובם ככולם העתיקו מהסידורים שיצאו בדור הקודם, אשר הלכו מאוד באהבת הקיצור מחמת יוקר הדפוס, וכמו שתראה בכמה סידורים גם היום שאין מודפסים הקדיש בכמה מקומות בתפילה, אלא מציינים שהקדיש נמצא לעיל בעמוד פלוני, ולכן בהרבה סידורים לחג השבועות בסדר התיקון כתבו בסוף התרי"ג "רבי חנניא בן עקשיא" וכו' ולא כתבו לומר אחר כך קדיש, לרוב פשיטותו שכל מקום שמובאת משנה זו בסידורים יש לומר אחריה קדיש.

בברכה אלון בן שבת

שרי המאה פ' המדרח הרב יוסף חיים בן שבת

רבי יהודה אלקלעי

מיהו הרב שהמציא את הציונות מחדש חמישים שנה לפני הרצל? בעוד שספרי ההיסטוריה נוטים להכתיר את בנימין זאב הרצל כאבי הציונות המדינית, דמותו של הרב יהודה בן שלמה חי אלקלעי (1798–1878) מזדקרת כחלוץ האמיתי שסלל את הדרך עוד כחצי מאה לפני הקונגרס הציוני הראשון בבזל. הרב יהודה אלקלעי כבר שרטט תוכנית מפורטת להקמת בית לאומי לעם היהודי.

הרב יהודה בן שלמה חי אלקלעי נולד בשנת תקנ"ח, 1798. לאביו שלמה חי. היה רב בסרביה, אז תחת שלטון האימפריה העות'מאנית, ומבשר הציונות המעשית והמדינית הראשון, הקדיש את חייו להתיישבות בארץ ישראל, ולשם כך גיבש תוכנית מדינית להקמת בית לעם היהודי בארץ ישראל, כ-50 שנים לפני בנימין זאב הרצל.

אקדים בטרם כל שערוריו המילה "ציונות", היא בבחינת ותחזנה עיניו בשופן לציון...ע"ה. קצין ציון וירשלים תובב"א. ולא כשאר הטועים שמשמשים במילה ציונות כתבלין, ובזקים אותו היכן שמתאים להם, ומעניקים לו פרשנויות טועות וכו'.

הרב עלה ארצה בגיל 11. וכבר בגיל צעיר הוסמך לרבנות בירושלים, כתלמידו של רבי אליעזר פאפו, מחבר ספר "פלא יועץ". בשנת 1825, בגיל 27 נשלח לשמש רב בזמן (בגרמנית: זמלון), שהחיה עיירה בקרבת העיר בלגרד שבסרביה, ושלטה באותה עת על ידי האימפריה האוסטרית.

לאחמ"כ בשנת 1839 פגש את רבי יהודה ביבאס והושפע רבות מהשקפתו ובענין גאולת ישראל. בהשפעת עלילת הדם בדמשק ב-1840 פרסם את ספרו "מנחת יהודה", דברי דרשנות ששזורה בהם קריאה לעלייה לארץ ישראל. לרעיון זה ניסה לגייס מאוחר יותר, ללא הצלחה, את חברת כל ישראל חברים. רעיונות אלו התפרסמו שנים רבות לפני הקונגרס הציוני הראשון, ועל כן זכה לכינוי 'מבשר הציונות', כינוי אותו חלק עם צבי הירש קלישר ומשה הס, שגם הם העלו ברבים רעיונות ציוניים באותן שנים.

הרב אלקלעי לא הסתפק בריקמת חזון, אלא תכנן תוכניות מעשיות לפרטיות. דיבר על תחיית הלשון העברית, על פנייה לסולטאן העות'מאני ולמעצמות, על הקמת מסגרת מאורגנת ליישוב הארץ ועל הקמת בנקים שירכזו הון פרטי לפיתוח הקרקעות. בכתביו הליו על חוסר המעשיות שבו לוקים המדברים על ציון: "ואפילו כשאנו דורשים בנחמנות וייעודי הגאולה בשב"ה את שיבת ציון – היינו כחולמים, וכל אחד מתאר הגאולה כאשר עולה בדמיונו, איש כפתרון חלומו..."

כשקוראים את הג'ל יש תחושה שהרצל ממנש העתיק ממנו את החזון אחת לאחת. ייתכן כי הרצל קרא את דפי "גורל לה" והושפע מהרעיונות שהועלו בו, מכיוון שסבו של הרצל שמעון אריה (לייב) היה תלמידו של הרב אלקלעי וסייע בהדפסת ספריו בעירם זמלון, ואף שימש כתוקע בשופר בבית הכנסת של הרב אלקלעי.

במהלך שנות ה-50 של המאה ה-19, במסגרת נסיונותיו לגייס את המעצמות האירופאיות ונגידי היהודים לתמיכה בתוכניתו המדינית, ערך מסע בצרפת, אנגליה וגרמניה, ואף העלה את משנתו המדינית בספר "גורל לה". בספר שיצא בשלוש מהדורות ואף תורגם לאנגלית, פורסם הרב אלקלעי לראשונה תוכנית ציונית-מדינית ריאליסטית ומפורטת להקמת בית לעם יהודי בארץ ישראל, הכוללת יסודות פוליטיים וארגוניים, אשר 40 שנה מאוחר יותר, הוצגו בבלוש עדכני ובשפה הגרמנית, בספרו של הרצל, "מדינת היהודים".

השפעה משמעותית על דרכו של אלקלעי הייתה להקמת כ"ח ב-1860, שכן הוא ראה בעצם התארגנות יהודית על בסיס פוליטי מובהק ובעל יכולות לפעולה בזירה הבינלאומית. צעד גדול בדרך לגאולה מדינית. גם מבחינה זו הקדים אלקלעי את בני זמנו, כולל רוב מקימי ומנהלי כ"ח, שלשיטתם ארגוןם נועד לקידום השתלבות יהודים בארצותיהם דרך הכשרה מקצועית ותודעתית, ולא לקידום יעדים לאומיים.

בשנת (1865) חזר הרב אלקלעי לארץ ישראל, התיישב תחילה ביפו ולאחר מכן בירושלים וניסה לעודד את רעיון שיבת ציון ולשם כך התפלמס עם רבני היישוב הישן. עשה ניסיון להקים אגודה בשם "כל ישראל חברים בארץ ישראל" וגייס לצורך כך אף את הרב פאניז'ל.

בסופו של דבר ניסיון זה לא עלה יפה בגלל ההתנגדות הרבה בקרב הרבנים ובני היישוב הישן לרעיונותיו. לפי בקשת הרב צבי הירש קלישר נסע לפריז לפגוש את הרב נתן פרידלנד ששכנע אותו לנסות לסייע ליהודי העיר שאבאץ בסרביה להיחלץ מהאווירה העוינת נגדם ולעלות לארץ ישראל. גם ניסיון זה לא הניב פירות. בקיץ של שנת ה'תרל"ד (1874) השתתף הרב אלקלעי סופית בארץ ישראל יחד עם אשתו, אסתר. הוא נפטר כעבור כארבע שנים, בד' בתשרי ה'תרל"ט (1878), ונקבר בחלקת הספרדים בבית הקברות בהר הזיתים. אשתו הלכה לעולמה עשרה ימים אחריו.

בשנת 1843 פרסם הרב אלקלעי את ספרו "מנחת יהודה" והקדיש אותו ל"אחינו בני ישראל יושבי עיר דמשק".

מבחינת חזונו, הרב אלקלעי התייחד בכך שהקדים את הגאולה הטבעית לגאולה הניסית. משיח בן יוסף, הוא הדגיש, יקדים את משיח בן דוד. מקורית הייתה פרשנותו לדברי חז"ל: "כלו כל הקיצים ואין הדבר תלוי אלא בהשגחה". תשובה זו לא פירש במובנה הרגיל, אלא כשיבה לארץ ישראל. בהקדמה לספרו 'לשון לימודים' כותב הרב אלקלעי שעל פי חישובים קבליים, מאה השנים שבין שנת ה'ת"ר עד שנת ה'ת"ש (1840–1940), מסוגלות לגאולה. אולם אם עם ישראל לא יממש את ההזדמנות, עלולה להיות צרה נוראה. מדהים לחשוב שמיד לאחר מכן הוקמה המדינה.

ספריו: יצחק רפאל, כתבי הרב אלקלעי, ירושלים, מוסד הרב קוק, דרכי נועם (בלאדינו). שלום ירושלים בלאדינו. מנחת יהודה. גורל לה'. וחיבר גם את: מעודד ענינים, ספר חיים, קול מבשר, רגלי מבשר.

בשנת 2025 קיימה ההסתדרות הציונית העולמית אזכרה ממלכתית ראשונה לרב יהודה אלקלעי בהר הזיתים בירושלים. מטרת האירוע הייתה להחזיר את דמותו ואת תרומתו של אלקלעי למרכז התודעה היהודית. במהלך האזכרה הודגשו רעיונותיו המוקדמים בדבר שיבת ציון והקשר בין עם ישראל לארצו, ונישאו דברים על השפעתו על התנועה הציונית, ובנוף הר הבית התקיים טקס בהשתתפות אישי ציבור, תלמידי חכמים ובני נוער.

תמצית מההלכה היומית הרב אברהם כהנא

הנוהגות לברך בעת הדלקת נרות (אול"צ ג יח,ב). בנוגע למנהג שהנשים מברכות שהחיינו בהדלקת נרות יום טוב, נחלקו האחרונים האם תענינה אמן על ברכת שהחיינו שבקידוש (אול"צ ג יח,ב), או לא מחשש הפסק, משום שאין לחג זה מצווה מיוחדת כבסוכה וכדומה (שבט הלוי ג,ט).

עד מתי אפשר לברך שהחיינו על חג השבועות: נחלקו האחרונים, אם אדם ששכח לברך שהחיינו יכול לברך אפילו ללא כוס יין, במשך ששה ימים שאחר החג כדין התשלומים, יש אומרים שיכול להשלימו במשך ימי התשלומים (חק יעקב תעג,א), ויש חולקים לגמרי וסוברים שיכול לברך עד השקיעה של חג השבועות (ברכת ה' ד ב,בב), משום שאם יברך אחרי החג יעבור על 'בל תוסיף' לרגל (שעה"צ תעג,ה), למעשה הרבה נמנעים מזה משום ספק ברכות להקל (פרמ"ג א"א תצד,ג).

יום טובה: יום טבוח הוא כינוי למצב בו שבועות חל בשבת ולבית שמאי אף אם חל ביום שישי וכולם שוחטים את קרבנותיהם ביום ראשון שלאחר מכן (משנה חגיגה ב,ד). מכיוון שאין שוחטים את עולות הראיה ושלמי החגיגה שמביאים בחג, ביום שבת, ואפשר להקריב במשך הששה ימים שלאחר מכן, וכל הזריז הרי זה משובח היו הרוב מקריבים את קרבנותיהם כבר ביום ראשון.

הימים שלאחר שבועות: כיון שששה ימים אחר חג השבועות ראויים להשלמת קרבנות חג השבועות, הרי ששמחת החג נמשכת בהם במידה מסוימת בימים אלו, ולכן נוהגים שלא לומר בהם תחנון (רמ"א או"ח קלא,ז; משנ"ב קלא,לו). ביום האיסור חג מצד הדין אסור להתענות ולהספיד מכיון שהוא יום טבוח ויום הקרבת הקרבן נחשב כיום שמחה ולכן אין להתענות בו (שו"ע או"ח תצד,ג; שועה"ר תצד,יט).

פתיחת פחית בשבת: נושא פתיחת הפחית בשבת קשורה למלאכות: מחתך, קורע, מכה בפטיש, עשיית כלי, בונה, שהרי בפתיחת הפחית נוצר כלי וכן הוא מעוניין לפתוח דווקא במקום שהמפעל סימן את הלשונית כדי שלא יישרט תוך כדי שתיה והאיסור הוא לפחות דרבנן. יש שאסרו לפתוח את הפחית בשבת אלא מער"ש (אול"צ א או"ח כו). יש שהתירו אם מוזג מהפחית לכוס אחרת ושותה בה שמראה שלא איכפת לו מהחיתוך (חבל נחלות ד,ו הע' 8), ורבים מתירים מעיקר הדין משום שהפחית נזרקת לאחר שימושה והנקב אינו משמש להכניס רק להוציא, יש שהתירו גם משום שאינו משתמש בלשונית שחותך ובמה שנשאר (ילקו"י או"ח שיד,כה; תפלה למשה ד,כ).

אתה זכור: אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע אתה אומר לנו 'זכור' [את אשר עשה לך עמלק], אתה זכור! שהשכחה מצויה בינינו, אבל אתה שאין שכחה לפניך, זכור ה' לבני אדם את יום ירושלים האומרים ערו ערו עד היסוד בה" (תנחומא, כי תצא יא).

ההודיה המושלמת היא הודיה גם על ניסים טבעיים: אמרו חז"ל, כל הקורא הלל בכל יום, הרי זה מחרף ומגדף" (שבת קיח,ב). דרך העולם, כשאדם רואה שנעשה לו נס שלא על פי טבע, מרגיש בעצמו מחוייב להודות להקב"ה, אבל על הדברים הטבעיים היומיומיים אינו מתעורר להודות להקב"ה, ולכן מי שלא אומר הלל בכל יום על הניסים הטבעיים, רק הלל המסודר לנו על הניסים הלא טבעיים שנעשו לאבותינו במצרים, הרי זה כמחרף ומגדף, שמראה שאינו מכיר בטובת ה' היום יומית. בלאה אמנו, מצאנו שנתנה תודה לה' כשנולד לה בן, הגם שזהו דבר שבטבע, בכל זאת לא תלתה זאת במקרה אלא הודתה לה', והיא הראשונה שנתנה הודיה על דבר טבעי, ולכן שבחוה חכמים (ברכות ז,ב), שלא היה אדם שהודה לה' עד שבאה לאה והודתה (אהל אברהם, שטרן, עמ' סז).

כל יהודי הוא כמו אליהו הנביא: ר' מרדכי שוואב, היה מתייחס לכל אחד בכבוד גדול כאילו הוא האדם החשוב ביותר בעולם. פעם כששמע דפיקות בדלת בשעה מאוחרת בלילה, הוא קפץ ממקומו ורץ לפתוח את הדלת. לאחר מכן הוא אמר: "כאשר אני שומע יהודי דופק בדלת, אני רץ כאילו היה זה אליהו הנביא שנמצא שם" (מאמר מרדכי - שוואב ג, עמ' רא).

אותיות אדומות בספר תורה: הלכה היא, שדיו הסת"ם צריך להיות בצבע שחור (שו"ע או"ח לב, ג). נחלקו האחרונים, במקרה שספר תורה נכתב בדיו שחור, אך מחמת התיישנות הספר והכתב, השתנה צבען של האותיות לצבע אדום או חום, יש אומרים שהספר כשר וכך דרכן של אותיות מזקינות, ולכן אפשר ורצוי לעבור עליהן שוב בדיו שחור (שו"ת חת"ס יו"ד רנו). ויש פוסלים (משנ"ב לב, קכח בשם הפמ"ג). ולכתחילה נכון להחמיר בתפילין ומזוזות כדעת הפמ"ג לפסול את הסת"ם (פס"ת לב, מט).

כשרות מים אחרונים: מים אחרונים ניטלים בכל מיני משקים שיכולים לנקות (ב"י או"ח קפא), יש אוסרים בין מפני חשיבותו (טור או"ח קעא). עדיף ליטול במים הראויים לשתייה, אפילו ממים שנשארו בכוס לאחר שסיים שתייתו (ילקו"י או"ח קפא,יז).

עליה לרגל בזמן שאין בית המקדש קיים: חז"ל דרשו על הפסוק: "הִנֵּן יָפָה רַעְיִיתִי הִנֵּן יָפָה עֵינֶיךָ יוֹנִים", כמו היונה שאינה מנחת שובכה, כך ישראל אע"פ שחרב ביהמ"ק לא ביטלו עלייתם לרגל ג' רגלים בשנה (פסיקתא זוטרותא שרה"ש א,טו). וכן כתבו ראשונים שאף שאין חיוב בזמן הזה לעלות, מכל מקום יש מצווה לעלות (ר"ן על הרי"ף תענית ב,א). וכן נהגו התנאים לעלות לרגל אף אחר חורבן הבית (מהר"ץ חיות נדרים כג,א).

ברכת שהחיינו בקידוש שבועות: נהגו הגברים לברך שהחיינו בעת הקידוש בערב החג (אוצר הברכה מועדים עה). יש נשים הנוהגות לצאת בברכת שהחיינו שבקידוש, ויש נשים

מטרות העצמות

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

יהלומים בלי דמים

יש ביטוי קצת מצמרר: **יהלומי דמים**.
אבנים יקרות, נוצצות, כאלה שכולם
מתפעלים מהן – אבל הדרך אליהן עברה
דרך דם, מאבק, שחיקה, מחירים כבדים
שאף אחד לא רואה כשהטבעת כבר מונחת
על האצבע.
ואני שואלת את עצמי, ובעיקר אותך, אמא
יקרה:

כמה פעמים גם אנחנו חיות כך?
רוצות להיות אימהות טובות, רעיות מסורות,
נשים ערכיות, מחזיקות בית, עבודה,
משפחה, חסד, קהילה –
ומשלמות על זה **בזמן שאין, בכוחות
שנשחקים, ובשקט פנימי שכבר מזמן יצא
להפסקה**.

אנחנו מצליחות. באמת.
אבל לפעמים מרגיש שההצלחה הזו עולה
לנו בדם –
עייפות כרונית, רגשות אשמה, תחושת "אני
לא באמת מספיקה",
והלב? הוא ממשיך לרוץ, גם כשהגוף מבקש
לעצור.

והשאלה שאני רוצה לשים כאן בעדינות, בלי
האשמה ובלי פילוסופיה:
**האם אפשר לגלות את היהלום – בלי
לדמם בדרך?**

הטוב כבר קיים – צריך להסכים לראות אותו

רבי נחמן מברסלב, בתורה הידועה של
"אזמרה", מלמד משהו מהפכני בפשטות
שלו:
גם כשנדמה לך שאין בך כלום – חפשי
נקודה טובה אחת.
ועוד אחת.
ומהנקודות האלו – נוצר ניגון חדש.
עכשיו באי נוריד את זה מהספרים אל הכיור.
נקודה טובה יכולה להיות:

- שלא צעקת היום, למרות שהיו
לפחות שלוש סיבות טובות כן.
- שהכנת אוכל פשוט, לא מושלם,
אבל עם לב.
- ששמת לב שאת עייפה – ולא
קראת לעצמך "חלשה".

אלה לא פרטים שוליים.
אלה יהלומים.

אבל כאן מגיע הקושי האמיתי:
רבות מאיתנו מזהות את הטוב שבהן **רק
אחרי מחיר כבד**.

"עמדת בזה – אבל התרוקנת".
"הצלחתי – אבל אין לי אוויר".
מי אמר שכך חייב להיראות זוהר?

איך מייצרים יהלומים בלי דמים?

אז הנה תרגול קטן, כזה שמתאים גם לשבת
רגועה, וגם לאמצע שבוע עמוס:
בסוף היום – בלי מחברת, בלי טקס –
רק לעצור רגע ולשאול 3 שאלות פשוטות:

1. איפה היום פעלתי מתוך ערך, גם
אם בקטן?
2. איפה עצרתי בזמן, ולא המשכתי
על אוטומט?
3. מה עשיתי שלא דרש ממני הקרבה
– ובכל זאת היה משמעותי?

אולי אמרת "לא" להזמנה נוספת.
אולי ויתרת על עוד סיבוב ניקיון ובחרת
לשבת רגע.
אולי ביקשת עזרה, במקום להוכיח שאת
"יכולה לבד".
זה לא ויתור.
זו בחירה מודעת.

פעם חשבנו שאישה חזקה היא זו שמחזיקה
הכול.
היום מתברר שאישה חזקה היא זו שמזהה
בזמן שהתיק כבר כבד –
ומעבירה חלק מהתכולה...
או לפחות מחליפה יד[©]
וגם זה "אזמרה".
לשיר נקודה טובה – לא רק במאמץ, אלא גם
בחכמה.

מרכז פנימי – לא מותרות

בסופו של דבר, כל העומסים החיצוניים
פוגשים שאלה אחת:
השאלה הזו היא לא האם יש לי מרכז פנימי
יציב –
או שאני מתכופפת לפי כל דרישה, ציפיה
ורעש?

הוא קיים בך,
אלא עד כמה את מודעת אליו ומשתמשת בו
ככל שהמרכז הזה גדל:
לא בהכרח עושים פחות –
אבל עושים מדויק יותר.
נותנים – בלי להתרוקן.

פועלים – בלי לאבד את עצמנו בדרך.
עושים את מה שנכון לי, כשזה נכון עבורי,
ומנהלים את מערך הרגשות הפנימי בצורה
יציבה ובטוחה – שהיא עוגן לכל המשפחה
ומאפשרת מרחב של גדילה צמיחה
והתפתחות לכולם.
והכי חשוב מפזרים זהב בעולם ומקבלים זהב
טהור,

התבוננות לשבוע הקרוב: ללשש יהלום

אחד ביום

לא צריך מהפכות.
לא החלטות גדולות.
רק הסכמה קטנה להתבונן.
השבוע הזה, נסי לחיות עם שאלה אחת
שמלווה אותך ברקע, בלי לחץ ובלי מבחן:

איפה אני יכולה ללשש יהלום – בלי לשלם עליו בדמים?

בכל יום, בחרי נקודה אחת בלבד:

- רגע שבו בחרת ברוגע במקום
בהאצה.
- גבול קטן ששמת – ולא הסברת,
ולא התנצלת.
- מחשבה טובה על עצמך, שבדרך
כלל את מדלגת עליה.

כשאת מזהה את הרגע הזה – אל תמהרי
הלאה.
עצרי שנייה.
תני לו שם.

אפילו בלב "זה היה יהלום".
רבי נחמן מזכיר לנו שהניגון נוצר מצירוף של
נקודות.
לא ממאמץ הירואי, אלא מהסכמה לראות
טוב – גם כשהוא פשוט, יומיומי, כמעט
שקוף.

ואם היה יום עמוס, מבולגן, כזה שלא עמד
בציפיות –
זה לא אומר שאין בו יהלום.
זה רק אומר שצריך לחפש אותו בזווית
אחרת.

אולי היה זה רגע של ויתור.
אולי נשימה עמוקה לפני תגובה.
אולי עצם זה שקמת בבוקר והמשכת – גם
כשלא היה קל.
בסוף השבוע, לפני שבת או במהלכה, נסי
לשאול את עצמך:
איזה ניגון התחיל להיווצר בי השבוע?
לא ניגון מושלם.
ניגון אמיתי.

כזה שנבנה בלי דם – ועם הרבה לב.

מילה אישית והזמנה

את השורות האלו אני כותבת מתוך ליווי של
אימהות ערכיות, יקרות, מלאות טוב –
שלא מחפשות להיות "יותר",
אלא רוצות להיות יותר מחוברות לעצמן.
בס"ד נפתחה ההרשמה לסדנה מנטלית
לאימהות שפיתחת –

סדנה שמבקשת לחזק שדרה פנימית יציבה,
וללמד איך לחיות עומס – בלי לאבד חיות.
אם תוך כדי קריאה הרגשת שהלב מהנהן –
כנראה שיש בך נקודה טובה שמבקשת ניגון
חדש.

שבת של אור,
של נשימה,
ושל יהלומים שמבריקים –
בלי לשלם עליהם בדם.

שבת שלום ומבורך!

ליאורה דהן – מנטורית לאימהות מתבוננות
050-410-3-421

dahan.liora.co@gmail.com

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים